

Muhammad ASADOV,
Navoiy davlat pedagogika universiteti tayanch doktoranti
E-mail: tolibovR1958@gmail.com

NavDPI professori, t.f.n R.Rajabov taqrizi asosida

THE SOCIAL ACTIVITIES OF DISABLED PEOPLE: ACHIEVEMENTS AND PROBLEMS OF VOCATIONAL EDUCATION AND PRODUCTION ENTERPRISES

Annotation

In this article, the government provides support to persons with disabilities in the field of social protection in Uzbekistan, their participation in production, the opportunities created for the development of educational and production combines, the protection of their rights and interests by the state, and practical aspects in this regard, an attempt was made to clarify issues of task execution and problems.

Key words: state, educational production complexes, disability, inclusive education, human, law, society, minors, legal consciousness, rehabilitation, assistance, social protection.

СОЦИАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЛЮДЕЙ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ В УЧЕБНО-ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ КОМБИНИРОВАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: ДОСТИЖЕНИЯ И ПРОБЛЕМЫ

Аннотация

В данной статье государство оказывает поддержку лицам с органическими возможностями в сфере социальной защиты в Узбекистане, их участие в производстве, возможности, создаваемые для развития учебно-производственных комбинатов, защиты их прав и интересов со стороны государства и практические аспекты в связи этим была предпринята попытка прояснить вопросы выполнения задач и проблемы.

Ключевые слова: государство, образовательно – производственные комплексы, инвалидность, инклюзивное образование, человек, право, общество, несовершеннолетние, правосознание, реабилитация, помощь, социальная защита.

NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLARNING IJTIMOYIY FAOLIYATIDA O'QUV ISHLAB CHIQARISH KOMBINATLARI: YUTUQLAR VA MUAMMOLAR

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekistonda ijtimoiy himoya sohasida nogironligi bo'lgan shaxslarga davlat tomonidan berilayotgan beminnat yordami, ularning ishlab chiqarishdagi ishtiroki, o'quv ishlab chiqarish kombinatlari rivojiga yaratilayotgan imkoniyatlar, davlat tomonidan ularning huquq va ma'nfatlarining himoya qilinishi hamda bu boradagi amaliy vazifalar ijrosi, muammolari masalalari yoritishga harakat qilingan.

Kalit so'zlar: davlat, o'quv ishlab chiqarish kombinatlari, nogironlik, inklyuziv ta'lim, inson, huquq, jamiyat, voyaga yetmaganlar, huquqiy ong, reabilitatsiya, yordam, ijtimoiy himoya.

Kirish. O'zbekistonda nogironlik jamiyatlarini takomillashtirish, qabul qilingan me'yoriy hujjatlar va ularning huquqlari va ijtimoiy faoliyatlarini hamda moddiy turmush darajalarining oshishiga qay daraja xizmat qilganligi, shuningdek, bu sohada respublikada amalga oshirilgan chora-tadbirlarning natijasi, hozirgi kunda sohaga oid muammo va kamchiliklar yoritilgan. Xususan, maqolaning asosiy maqsadidan kelib chiqib, mazkur sohadagi yutuq va erishilgan natijalar respublika va viloyatdagi nogironlar jamiyatlarini misolida tahlil qilingan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. So'nggi yillarda nogironligi bor shaxslarni huquqini himoya qilish, turmush darajasini oshirish, ijtimoiy mehnatga jalb etish, ish bilan bandligini ta'minlash, xullas, inklyuziv jamiyatni yaratish borasida turli fanlar rukhsida ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jumladan, A.Saidov, K.Nomatov, U.Xolmuhammedova, S.Inomovalarning tadqiqotlarida nogironlarning huquqiy muhofazasi, ish o'rinlari bilan ta'minlash, ta'lim- tarbiya masalalari yoritishga harakat qilingan. Ayni paytda davlatimiz mustaqillikka erishgach, nogironligi bor shaxslarga yaratilayotgan imkoniyatlar bo'yicha qator ilmiy maqolalar ham chop etilgan. Bunga Mukimova Xamidaxon, Nargis Qosimova, Oybek Isakov, Vohidov Sardorbek, Qodirova Feruzaxon Usmanovlarning tadqiqotlarini misol qilib keltirish mumkin. Tarix fani yo'nalishi bo'yicha D.J. Yormatov, X.Yu. Xoliqulova va Yusupov Dilmurodning mustaqil tadqiqotlari yozilgan va unda xorijiy davlatlar tajribasi asosida nogironlik jamiyatlarini faoliyatini yanada rivojlantirish imkoniyatlari, muammolari va yutuqlari masalalari yoritilgan.

Biroq nogironlik jamiyatlarining keying yillardagi faoliyati: yutuqlari va muammolari masalalari tarixi, ayniqsa, ularning ishlab chiqarishdagi ishtiroki va ijtimoiy faoliyati

o'rganilmasdan kelmoqda. Vaholanki, inson zoti borki, uni qo'li har doim mehnatda, yaratuvchanligi bilan doimo izzatda. O'zini hech kimdan kam ko'rmayotgan nogironligi bor shaxslar bugun sog'lom odamlar qarori inklyuziv jamiyat barpo etish yo'lida oldinda bormoqda. Mazkur maqolaning mazmunini Nogironlik jamiyatlarini sohalaridan biri O'ChK yo'nalishini yanada kengaytirish rivojlanish imkoniyatlarini ochib berish va mavjud muammo va kamchiliklarni ko'rsatish belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada tarixiylik, tizimli va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Bugunda dunyo aholisining 15% yoki qariyb 1 milliard insonning nogironligi bor. Shu ko'rsatkichning 2 yoki 3 foizini O'zbekiston aholisi o'rtasida qayd etish mumkin. 2017-yil 1- yanvar holatiga ko'ra O'zbekistonda 650 284 kishi nogiron deb tan olingan. Ulardan 84 908 nafari 16 gacha bo'lgan bolalarni tashkil etadi. 2024-yil ma'lumotiga ko'ra O'zbekistonda 760 ming 727 nafar nogironligi bo'lgan shaxs istiqomat qiladi. Shularning 100 mingdan ortig'i 16 yoshgacha bo'lgan nogiron bolalardir. Ular ijtimoiy himoya va qo'llab-quvvatlash, tibbiy-ijtimoiy reabilitatsiya choralari bilan qamrab olingan [1].

Inson qadrini ulug'lash maqsadida 2022-2026 yillarga mo'ljallab qabul qilingan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot Harakatlar strategiyasi dasturi xalqimiz faravonligini belgilovchi yetti yo'nalish bilan ahamiyatga molik. Shu yo'nalishlardan biri adolatli ijtimoiy siyosat yuritish deb nomlanadi. Binobarin, Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ushbu yo'nalishda boshlangan islohotlarni ham izchil davom ettirishga alohida e'tibor qaratilgan.

“Harakatlar strategiyasidan – Taraqqiyot strategiyasi sari” tamoyili asosidagi ustuvor yo‘nalishlar amalga oshirilgan ishlar, uning uzviy davomi sanaladi. Yangi taraqqiyot strategiyasi dasturida ayniqsa, yurtimizda mavjud imkoniyat cheklangan, nogironligi bor shxslarning qadr-qimmatini va uning qonuniy manfaatlarini yuqori pog‘onaga ko‘tarish borasida yangi maqsadlar belgilandi.

1991-yilda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 18-sonli Qaroriga asosan Nogironlar jamiyati tashkil topdi. Uning Nizomi esa O‘zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligining 2014-yil 21-noyabrda “O‘zbekiston Nogironlar jamiyati faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi 514p-sonli qarori bilan ro‘yxatga olingan. BMTning “Nogironlar huquqlari to‘g‘risida”gi Konvensiya-sining implementatsiyasi, nogironlar jamoat birlashmalari tashabbusi bilan “O‘zbekiston Nogironlar Assotsiatsiyasi” 2018-yil 21-fevralda tashkil yetildi.

2024-yilga kelib, mamlakatimizda nogironlik sohasida 600 ga yaqin nodavlat notijorat tashkiloti faoliyat yuritmoqda. Ular orasida: O‘zbekiston nogironlar jamiyati; O‘zbekiston nogironlar jamoat fondi; O‘zbekiston Nogiron ishbilarmon ayollar milliy assotsiatsiyasi; Imkoniyati cheklangan yoshlar va bolalar markazi; O‘zbekistondagi falaj nogiron bolalar va o‘smirlarga yordam berish jamoatchilik markazi; “Nur”, “Umr”, “Status”, “Mehribonlik”, “Opa-singillar”, “Millenium”, “Mehr ko‘zda” nodavlat jamiyatlari; “Inklyuziv hayot” nogironlar jamoat birlashmasi; O‘zbekiston Ko‘zi ojizlar jamiyati; O‘zbekiston Karlar jamiyati kabilar bor.

Respublika miqiyosida Karlar jamiyati o‘ziga xos mavqeni egallaydi. Bu jamiyat 1991-yil 1-sentabrda tashkil topgan. 1991-yil 14-martda jamiyatning Nizomi qabul qilingan. 1994-yil 4-aprelda uning yangi ustavi qabul qilingan. Dastlabgi yillarda kar-soqovlar jamiyati deb atalgan. 2011-yil 21-yanvarda Vazirlar Mahkamasining № 451-sonli qarori bilan O‘zbekiston Karlar jamiyati deb yuritila boshlangan. Shu yillarda Karlar jamiyatida 23326 nafar kishi bo‘lib, 9131 nafari shahar va tuman davlat ishlarida, 5224 nafari qishloq xo‘jaligi ishlarida, 3551 nafari boshqa korxona va tashkilotlarida mehnat qilgan [2].

Yana bir jamiyat, Ko‘rlar jamiyati - O‘z SSR SNK ning 1932-yil 15-iyul I Qurultoyida tashkil etilgan. 1932-yilda jamiyatning I Qurultoyi o‘tkazilib, jamiyat Ko‘zi ojizlar jamiyati deb nomlangan va respublika hududi bo‘ylab jamiyat o‘z faoliyatini bosqichma-bosqich amalga oshirishga kirishgan [3]. Viloyatlarda ham jamiyatlar bo‘limi tashkil etilgan. Masalan, Buxoroda KOJ 1938 yilda tashkil etilgan bo‘lib, unga nogiron Sharif Maxmudov rahbarlik qilgan. 2015-yilga kelib Buxoroda tumanlar kesimida 10 ta tumanda KOJ bo‘limlari tuzilgan. 2015-yil 31-dekabr holatiga ko‘ra ko‘zi ojizlar soni 2872 kishini, jumladan jamiyat a‘zolari 1348 kishini tashkil qilgan [4]. Jumlada Navoiy viloyati 1992-yilda qayta tashkil etilgach, Navoiy shahar, Qiziltepa, Karmana, Xatirchi, Navbahor, Konimex bo‘limlari faoliyat ko‘rsatib kelmoqda. 2020- yil 31-dekabrda hozirgi kunga qadar tashkilotga To‘lqin Sharipov rahbarlik qilib kelmoqda. Dastlabki yillarda viloyatda 2543 nafar ko‘rish bo‘yicha nogironligi bo‘lgan shaxslar hisobga olingan [5].

2023-yil 1-yanvar holatiga O‘zKOJda jamiyat a‘zolari soni 28 925 nafarni tashkil etgan bo‘lib, 3910 nafar ko‘zi ojiz nogironlar yangidan jamiyat a‘zolariga qabul qilinganlar hamda 1129 nafari jamiyat a‘zolidan chiqarilgan. Hisobot davri yakunida, jami 31 706 nafar jamiyat a‘zolari mavjud. Ularning 15 060 nafarini (47.5%)ini I-guruh, 15 686 nafarini (49.5%)ini II-guruh, 812 nafarini (2.5%)ini III-guruh nogironlari, shuningdek, 72 nafarini (0.2%)ini sog‘lom kishilar, hamda 76 nafarini (0.3%)ini boshqa toifadagi nogironlar tashkil etadi. Barcha jamiyat a‘zolarining 17 012 nafari (53.6%) erkaklar 14 694 nafari (46.4%)ini ayollardan iborat. Yoshga ko‘ra jamiyat a‘zolarining 4 173 nafari (13.2%)ni 18 yoshdan 30 yoshgacha bo‘lgan yoshlar, 9173 nafari (28.9 %)ni 30 yoshdan 50 yoshgacha bo‘lgan shaxslar, 6754 nafari (21.3 %)ni 50 yoshdan 60 yoshgacha bo‘lgan jamiyat a‘zolari va 60 yoshdan yuqorida bo‘lganlar 11 606 nafarni (36.6 %)ni tashkil etadi. Markaziy Boshqaruvga jamiyat a‘zolarining ma‘lumotlariga oid taqdim etilgan hisobotlarga ko‘ra a‘zolarining 4 825 nafari oliy, 8 258 nafari o‘rta maxsus, 13 991 nafari o‘rta ma‘lumotga ega bo‘lsa, 4 118 nafari boshlang‘ich, 514 nafar jamiyat a‘zolari esa hech qanday

ma‘lumotga ega emasdir. Jamiyat a‘zolari orasida brayl yozuvi bo‘yicha savodxonlar soni 5901 nafar, bu barcha jamiyat a‘zolarining (18.1 %)ni tashkil etadi. 8997 nafar jamiyat a‘zolaridan kompyuter savodxonligiga ega. Bu jamiyat a‘zolarining 28.3% tashkil etadi [6].

2024-yil 10-dekabr Samarqand viloyati bo‘yicha nogironligi holati bo‘lgan shaxslar soni 109 331 nafarni tashkil qiladi. 2024-yilning o‘tgan davrida nogironligi bo‘lgan shaxslar soni 3696 nafar (3,4 %) ga oshishi kuzatilgan. (2024yil 1 yanvar holatiga nogironligi bo‘lgan shaxslar soni 101632 nafarni tashkil qilgan edi)[7].

Buxoro viloyatida 49.591 nafar nogironligi bor shaxslar istiqomat qiladi. KOJ va Kar-soqovlarning o‘zini jamiyati mavjud. Shulardan: 1-gruh – 3985, 2-gruh – 37100, 3- gruh – 3005 nafarni tashkil etadi. Jinsi bo‘yicha: a‘yollar – 21801 nafarni, erkaklar – 27790 nafarni tashkil etadi [8].

Navoiy viloyatida esa 2024 yil yanvar holatiga ko‘ra nogironligi bor shaxslar soni 42.923 ming nafarni itashkil etgan. Shulardan 19.628 mingi ayollar, 23.295 nafari erkaklardir [9].

Nogironlik jamiyatlari faoliyatida O‘IchK (o‘quv ishlab chiqarish kombinatlari) muhim o‘rin tutadi. Korxonalarda yillar davomida turli xil tovar mahsulotlari ishlab chiqarilgan. Bular: bo‘yra, savat, qoshiq, jungar xom ashyo, ko‘rpa-to‘shak, poyandoz, sholcha, yosti, kabi xalq iste‘moli mollari ishlab chiqorilgan. Eng novqironi bo‘lgan Xiva O‘IchK 1945 yildan bo‘yon mahsulot ishlab chiqorish yo‘lga qo‘ygan bo‘lib, hozirda respublikaga tanilgan. O‘z safida 132 kishini birlashtirgan O‘IchK da mahsulotlarning yangi turlari ishlab chiqarila boshlangan [10]. 2010-yilga kelib, ularning o‘quv-ishlab chiqarish korxonalarida investitsiya kiritila boshlandi. Korxonada yangi texnologiya asosida mahsulot ishlab chiqarish keng yo‘lga qo‘yildi. Shu yili 11507,6 mln.so‘mlik mahsulot ishlab chiqarilgan Bu 2009 yilga nisbatan 110,3 % ga o‘sgan. Shu yilgi daromad 166,3 mln.so‘mni tashkil etgan. O‘rtacha ish haqi jamiyatda 120,0 ming so‘mga yetgan. 2011 yilda jami: 9131 nafar kishi ish o‘rinlari bilan ta‘minlangan, shulardan 351 nafari qishloq xo‘jaligida, 5224 nafaridavlat korxona va tashkilotlarida, 3551 nafari nodavlat korxona va turli jamiyatlarida ish bilan band etilgan[11].

Ayni paytda 1999-yil 1-yanvardan boshlab Toshkent viloyati O‘IchK tizimlariga chet el investitsiyalari olib kiritildi. Shunday qo‘shma korxonalar Toshkent shahridagi ko‘zi ojiz jamiyatiga qarashli O‘IchKlarda ham tashkil etildi. Bu korxonalarda cho‘tka va karton mahsulotlari ishlab chiqorilishi yo‘lga qo‘yildi[12].

Arxiv hujjatlari shuni tasdiqlaydiki O‘IchK faoliyatini boshqarish va nazorat qilish garchi bu jaronni o‘zlari nazorat qilsalarda, O‘zRes.Nogironlik Asossasiyasi yigilishlarida muhokama qilib borilgan. Xuddi shunday qarorlar Namangan va Toshkent, Xiva O‘IchKlar faoliyati jarayonida kuzatilgan va Nogironlar jamiyati Asosatsiyasi tomonidan o‘z vaqtida nazorat qilingan, Plenum yigilishida muhokama qilingan, hamda jinoyatchilikning oldi olingan[13].

1999-yili Shofirkon O‘IchK xo‘jalik hisobida mustaqil faoliyat yurituvchi tashkilotga aylangan. Korxonaga 2019-yilda 6 dona adras matosi, to‘qiydigan dastgohlar, (9600000 so‘m) 3 dona AT 100 adras to‘qish avtomat dastgohlari (18000000 so‘m) ishlab chiqarishga jalb etilgan. Bino qayta kapital ta‘mirlangan. 2021-yil 1-iyul holatiga ko‘ra Buxoro KOJ O‘IchK larida jami, 159 nafar, shundan 99 nafar ko‘zi ojiz nogiron ishchi-xodim mehnat qilgan [14]. Viloyatda 5 ta O‘zKOJ MB ga qarashli, 2 ta VB qoshidagi O‘IchK MCh lar ko‘rishda nogironligi bo‘lgan shaxslar bandligini ta‘minlash maqsadida faoliyat yuritib kelmoqda. Yalpi daromad 2014-2018 yillarda 3 milliard 512 million 631 ming 900 so‘mdan iborat bo‘lgan bo‘lsa, 2019-2023 yillarda bu ko‘rsatkich 14 milliard 999 million 634 ming so‘mni tashkil qildi. Sof foyda 2014-2018 yillarda 1 milliard 450 million 515 ming 400 so‘mdan iborat bo‘lgan bo‘lsa, 2019-2023 yillarda 9 milliard 338 million 344 ming so‘mni tashkil qilgan [15].

Xuddi shu jarayonni Navoiy viloyatida O‘IchK faoliyatida ham kuzatish mumkin. 1961-yildan tashkil etilgan Navoiy O‘IchK 2020-yilga kelib, yangi qurilgan binoda yangicha mahsulotlarni ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘ydi. Tadbirkor K.Elmuurodov boshchi-ligida korxona sezilarli yutuqlarga

erishmoqda. Hozirda korxonada 42 nafar kishi mehnat qilib, ularning 28 nafari ko'rish bo'yicha nogironlardir. 2001-yilda Qiziltepa O'IchK tashkil etilib, T.Sharipov rahbarligida 20 nafar ko'zi ojizlar ijtimoiy foydali mehnat bilan shug'ullana boshladilar [16].

Jamiyattagi ishlab chiqarish faoliyati bilan shug'ullanadigan korxonalar tomonidan 2022-yil davomida quyidagi 26 xildan ziyod mahsulotlar ishlab chiqarilgan:

	Maxsulot nomi	O'lchov birligi	miqdori	Summasi	Ishlab chiqarish hajmidagi ulushi % da
1	Tikuv mahsulotlari	Ming. so'm	-	58 187 442.5	45,10%
2	Bosmaxona mahsulotlari	Ming. so'm	-	24 393 246.5	18,90%
3	Mebel mahsulotlari	Ming. so'm	-	14 309 742.8	11,09%
4	Plastmassa mahsulotlari	Ming. so'm	-	8 389 989.0	6,50%
5	Matras	dona	43319	5 163 196.2	4,00%
6	Paxta	tn	411.7	4 090 661.9	3,17%
7	ko'rpa	dona	26275	2814054.5	2,18%
8	Karton mahsulotlari	Ming. so'm	-	2 375 098.6	1,84%
9	Yostiqliq	Dona	16378	650 463.5	0,50%
10	bo'z	P.metr	67453	436 323.3	0,34%
11	avtoyopqich	dona	16	2 400.0	0,00%
12	Noto'qima mato	P.m.	36000	114 000.0	0,09%
13	Ip kalava	kg	2138	42 760.0	0,03%
14	Qishloq xo'jalik va sut go'sht mahsulotlari	Ming. so'm	-	605 163.6	0,46%
15	Polietilen paket	Ming. so'm	-	46938.0	0,04%
16	Shlaka blok	Ming. so'm	-	281 600.0	0,22%
17	Qolipli non	Ming. so'm	-	120 218.0	0,09%
18	Shaxmat shashka doskasi	Ming. so'm	-	81040.0	0,06%
19	Jemper	Ming. so'm	-	390 994.9	0,30%
20	skameyka	Ming. so'm	-	254 366.9	0,20%
21	Maktab bo'ri (mel)	Ming. so'm	-	80 000.0	0,06%
22	Madanli suv	Ming. so'm	-	3 109 005.1	2,41%
23	makaron	Ming. so'm	-	51 000.0	0,04%
24	tibbiyot chiqindilarini qayta ishlash	Ming. so'm	-	605 829.0	0,47%
25	PVX Kromka mahsuloti	Ming. so'm	-	1 265 350.0	0,98%
26	Xizmat ko'rsatish	Ming. so'm	-	1170275,85	0,91%
	Umumiy jami	-	-	129 031 160,15	100,0%

Ta'kidlash joizki,uzoq yillardan buyon jamiyat korxonalari tomonidan ishlab chiqarilib kelingan mahsulotlarning katta hajmini (2018-yilda 54,88 foizni, 2019- yilda 45,69 foizni, 2020 yilda 42,86 foiz) paxta mahsulotlari egallab kelgan. Hatto, 2023-yilda ham bu ko'rsatgich 44,06 foizni tashkil etgan. 2023-yildan boshlab jamiyat tizimida ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar ro'yhati yana ham kengayganligini guvohi bo'lamiz. Bular: mebel jihozlari, poletilen paket, temir o'rindiqlar (skameyka), maktab meli (bo'ri), makaron, tibbiyot chiqindilarini qayta ishlash, kabi yangi mahsulotlar ishlab chiqarishga o'tilganligi va xizmat ko'rsatishning yangi turlari yo'lga qo'yilganligidir. 2023-yil davomida 332 nafar ko'zi ojiz nogironlar ishga joylashtirilgan. 117 nafari O'zKOJ korxonalariga, 59 nafari esa jamiyat tizimiga kiruvchi boshqa tashkilotlarga ishga joylashtirilgan [17].

Xulosa va takliflar. Demak, so'nggi yilda mamlakatimizda yashovchi nogironligi bor fuqarolarni deyarli aksariyat qismi jamiyatlar safida birlashgan va ular inklyuziv jamiyat barpo etishning oldingi safida bormoqda desak, xato bo'lmaydi. Eski

binolarning ta'mirlanishi yoki qayta qurilishi va uning yangi zamonaviy texnologiyar asosida mahsulot ishlab chiqarilishga asoslanishi, korxonalarni sifatli mahsulot ishlab chiqarishini ta'minlamoqda. Binobarin, korxonalarga xorijiy investitsiyalarini olib kirish, yoki qo'shma korxonalar tashkil etish, xorijiy tajribalarni qo'llash lobiy natija beradi deb o'ylaymiz. Chunki zamonaviy asbob-uskunalar olib kirish yoki qo'llash mahsulot ishlab chiqarishsifatini yaxshilaydi va ish bilan bandlik muammosini hal qiladi.Bu jarayon albatta davlatimizning nogironlik jamiyatlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlashiga bog'liq. Ayni paytda arxiv ma'lumotlari kompyutor va zamonaviy asbob-uskunalar, ilg'or loyihalarni ishlab chiqorishga joriy etish sifatli mahsulotlarni tayyorlash va sotishga sabab bo'lganligini tasdiqlamoqda.Lekin bu jarayon bosqichma-bosqich amalga oshirilsa maqsadga muvofiqdir. Ayniqsa, endi galdagi vazifa tizimda ular to'g'risida zaruriy yagona elektron ma'lumotlar bazasini yaratish, jamiyatlarning ishlab chiqorish korxonalarini moddiy texnika bazasini mustahkamlashni taqozo etmoqda.

ADABIYOTLAR

1. O'zRes Nogironlar jamiyati Asossatsiyasi arxivi /Hisobotlar. 2024-yil.
2. MDA F. M-49, op1, ish-281, 8-11 varaq.
3. MDA F. N P- 2370, op-1, ish-37951, 2-3 varaq.
4. Tarix qatidan qatralar. (Muharrir:Jalil Rahmatov) "Buxoro nashriyoti". Buxoro., 2022. 5-6 betlar.
5. Navoiy viloyati KO'J joriy arxivi./Hisobotlar. 2020-yil.
6. O'zRes Nogironlar Asossiyatsiyasi joriy arxivi./Asossiyatsiya boshqarmasining V Plenumiga hisoboti /2023-yil.
7. O'zRes.Samarqand viloyati nogironlar jamiyati bo'limi./ Hisobotlar. 2024- yil.
8. O'zRes.Buxoro viloyati nogironlar jamiyati bo'limi./ Hisobotlar.2024-yil.
9. O'zRes.Navoiy viloyati nogironlar jamiyati bo'limi./ Hisobotlar.2024-yil.
10. MDA F.2536, op-1, ish-28, 2-5- varaq.
11. MDA F.M-49, op-1, ish-281, 17- varaq.
12. MDA F.2370 op-1, ish-3656, 9- varaq.
13. MDA F.2370 op-1, ish-3656, 4- varaq.
14. Tarix qatidan qatralar. (Muharrir: Jalil Rahmatov) "Buxoro nashriyoti". Buxoro.2022.4-26-betlar.
15. O'zRes.Buxoro viloyati KOJ arxivi./Hisobotlar. 2024-yil.
16. MDA F.M-49, op1, ish-282, 18- varaq.
17. O'zRes Nogironlar Asossiyatsiyasi joriy arxivi/ Asossiyatsiya boshqarmasining V Plenumiga hisoboti./ 2023-yil.
18. Tarix qatidan.qatralar. "Buxoro nashriyoti". Buxoro.2022. 4-5-betlar.